

Ny skole i Herlev

Den 14. januar 2014

Journal nr. 163-2013-22144
Dokument nr. 163-2013-143364

En ny skole i Herlev

Udvalget – En ny skole i Herlev – har i perioden september 2013 - januar 2014 arbejdet med indspil til indholdet i folkeskolereformen i Herlev pr 1. august 2014.

Det overordnede mål er, at indspillet skal have øget fokus på elevernes læringsudbytte. Arbejdet har taget afsæt i temaerne:

1. Mål for elevernes læring
2. Dokumentation af skolens resultater
3. Undervisningens organisering
4. Talentpleje
5. Skolen og omverdenen – herunder sammenhæng mellem undervisning og fritidstilbud
6. Samarbejde
7. Ledelse og vejledning til de professionelle

I udvalgets rapport dækker ordet skole det samlede tilbud til børn indeholdende undervisning og fritidstilbud.

Indledning

Arbejdet med indspil til udformning af Ny skole i Herlev er forankret i udvalget: En ny skole i Herlev. I udvalget sidder repræsentanter for skolelederne, lærere, pædagoger, repræsentanter fra Herlev Lærerforening, BUPL samt Børne- og Kulturforvaltningen.

Udgangspunktet for møderne har været kommissoriet for udvalgets arbejde med afsæt i ønsket om øget fokus på elevernes læringsudbytte og trivsel.

Grundlaget for drøftelserne i udvalget har været hvordan praksis i skolen udvikles i overensstemmelse med reformens 3 overordnede mål:

- Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan
- Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater
- Tilliden til og trivselen i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis

Til reformens 3 overordnede mål er der formuleret 4 nationale resultatkrav:

- Mindst 80% af eleverne skal være gode til at læse og regne i de nationale test
- Andelen af de allerdygtigste elever i dansk og matematik skal stige år for år
- Andelen af elever med dårlige resultater i nationale test for læsning og matematik skal reduceres år for år
- Elevernes trivsel skal øges

På sigt skal tiltagene være med til at gøre eleverne i 8. klasse ligeså dygtige, som de er på nuværende tidspunkt i 9.klasse.

Folkeskolereformen betyder, at alle børn og unge skal have en længere og mere varieret skoledag, med øget undervisningstid med nye og varierede undervisningsformer. Der skal skabes en sammenhængende dag for børn og unge med flere timer til fagdelt undervisning suppleret med timer til understøttende undervisning. Børnene skal opleve, at der er tydelige og synlige læringsmål.

Den viden børn og unge tilegner sig i deres fritid, og den socialpædagogiske viden pædagoger har om børn og unge, er en væsentlig del af skolens samlede viden. Skolens professionelle voksne har derfor et fælles ansvar for børn og unges læring.

Rammeplanen for de 10-14 årige

Reformen betyder også, at skolen skal åbne sig mere mod det omgivende samfund, forenings- og kulturliv, private virksomheder og andre aktører.

Herlev
Kommune

Ledere, lærere, pædagoger og andre fagprofessionelle arbejder sammen og indtager forskningsresultater med henblik på at udvikle og forbedre børnenes faglige resultater og dannelse.

I nærværende rapport giver udvalget bud på indholdet i en Ny skole i Herlev.

1. Læring

Fælles pædagogisk læringssyn. Mål for elevernes læring

Indenfor rammerne af Herlev kommunes skolevæsen har skolerne allerede udviklingsaktiviteter, som afspejler skolereformen. Denne praksis vil blive styrket og videreudviklet, og erfaringerne anvendt i arbejdet med at implementere og realisere skolereformen. (Erfaringer, eksempler og henvisninger til supplerende litteratur kan læses i bilaget til rapporten)

I kraft af Børnepolitikken og værdier for skolerne i Herlev samt i de to rammeplaner er der udviklet praksis vedrørende læring, udvikling og trivsel i Herlev.

Dette er blandt andet beskrevet i rammeplanerne for arbejdet med børn og unge. Heri defineres også kvalitet i læringen:

Elever lærer forskelligt. Dette kræver, at de professionelle omkring eleven har gjort sig bevidst, hvilke ønskværdige mål læringsprocesserne skal ramme; hvad enten det er i forhold til fag, fællesskab eller den enkelte elevs personlige udvikling. Men det kræver samtidig en viden om, at vejen til målet er flersporet. Der findes mange veje, når man træder i børns spor, og det indbefatter langt flere faktorer end lærere og elever. Læringsprocesser vil derfor ændre retning og udtryk alt efter hvilke børn og voksne der deltager i processen.

Overordnet ser vi kvalitet i den pædagogiske praksis når:

- Arbejdsglæde spiller sammen med glade, trygge, forventningsfulde og initiativrige børn og unge.
- Voksnes samarbejde beriger og understøtter tilgangen til arbejdet med børn og unge
- Praksis spiller sammen med mål og værdier, og dette indbefatter et udfordrende samspil mellem børn, unge og voksne
- Både børns, unges og voksnes kompetencer er i udvikling og udbyttet er synligt
- De fysiske rammer og faciliteter indgår som en bevidst del af læreprocessen
- Indsatsen befordrer en løbende selvstændighedsproces

Fra rammeplanerne

For at kvaliteten i elevernes læring lykkes må undervisningen nøje planlægges ud fra elevernes faglige og sociale kompetencer.

Forståelsen af læring i Herlev bygger således på læringssynet i rammeplanerne, men også på John Hatties forståelse af synlig læring, og Hilbert Meiers 10 kendetegn for god undervisning.

Forskerne har gennem metastudier identificeret en række faktorer, der er afgørende forudsætninger for børns læring.

Kendetegn ved god undervisning er:

1. At der skal være en rød tråd i undervisningen, som er tydelig og synlig for både lærere og elever
2. At tiden bruges på læring
3. At eleverne skal motiveres, så de får lyst til at deltage
4. At elevernes erfaringer inddrages
5. At der er løbende feedback på det faglige og dialog om undervisningen
6. At metoderne varieres
7. At forskellige elever mødes med forskellige forventninger – men der forventes noget af alle
8. At der trænes kortvarigt, hyppigt og målrettet
9. At de fysiske rammer og æstetikken understøtter læringen
10. At eleverne skal kende de individuelle mål og vide hvad der forventes af dem og hvorfor

Når børns læringsprocesser planlægges med afsæt i ovenstående samt med afsæt i Hatties forskning er grundlaget for synlig og tydelig læring tilstede og dermed basis for, at elevernes læringsudbytte bliver øget.

God undervisning er, når undervisningens mål er synlige og tydelige for eleverne, og når elevernes læring er synlig og tydelig for de professionelle. Med synlige og tydelige læringsmål begynder alle forløb med en understregning af høje forventninger til elevernes udbytte, så eleverne i forbindelse med enhver undervisningssituation kender målet for deres læring og ved, hvilke skridt de skal tage for at nå dette mål.

Eleverne skal kunne se sammenhængen mellem næste skridt og det, de allerede har taget. De skal opleve, at den læring, de tilegner sig er anvendelig og til stadsighed udvider og nuancerer deres forståelse. Eleverne skal lære at lære. Undervisningen skal derfor have øje for, at eleverne spiller en aktiv rolle i deres egen læring. Inddragelsen af eleverne fremmer deres motivation.

Planlægning af undervisning har derfor fokus på at gøre det forståeligt for eleverne, hvad de skal lære, hvorfor de skal lære det, og hvordan de lærer det. Undervisning er dermed et middel og ikke et mål i sig selv, og består af et bredt repertoire af undervisningsmetoder, der hver især egner sig til noget forskelligt i forhold til, at de konkrete elever når de ønskede mål.

Dialogen mellem lærere og elever står i den sammenhæng helt central. Det er gennem dialog og feedback, at målene for hver enkelt undervisningsforløb synliggøres og bliver meningsfulde for eleverne. Det er også gennem dialog, at læreren bliver opmærksom på, hvor eleverne er i deres læringsproces. Dette er nødvendigt for at kunne give eleverne den løbende feedback, der skal være med til at skubbe dem i den rigtige retning.

2. Dokumentation af skolens resultater

Med afsæt i nuværende praksis og i den gode undervisning skal vi fokusere på at videreudvikle kvaliteten af undervisningen og forbedre elevernes læring og trivsel ved, at der arbejdes med tydelige og synlige mål for læring og trivsel.

Derfor er det nødvendigt med en systematisk opfølgning på læringsmål og resultater. Denne systematiske opfølgning anvendes til intern skoleudvikling mhp at blive bedre til at nå målsætningerne om læring og trivsel.

Skolens faglige niveau vurderes blandt andet ud fra:

- Kommunale obligatoriske test (læsning og matematik) med efterfølgende konferencer i henhold til handleplan for læsning og matematik
- Skolens egne test
- Brugerundersøgelser på skolerne
- Nationale test
- Karaktergivning
- Undervisningsmiljøvurderinger
- Trivselsmåling

Kvalitetsopfølgning foretages løbende mellem elever, lærere og forældre forankret i den digitale elevplan, i ledelsens dialog med team på skolen, i skolernes kvalitetsrapporter, i ledelsesmøder samt i forvaltningens og skolernes årsrapport.

I kvalitetsrapporten giver forvaltningen anbefalinger til skolernes videreudvikling af pædagogisk og faglig praksis. Disse anbefalinger følges op af både skole og forvaltning i efterfølgende kvalitetsrapport.

3. Undervisningens organisering

- **Anvendelsesorienterede læringsformer**
- **Understøttende Undervisning**
- **Bevægelse**
- **Fællesskabets skole**
- **Lektiecafeer**

Fra aftaleteksten hedder det:

Den længere og mere varierede skoledag skal give skolerne mere tid til undervisning via flere fagopdelte timer og ny tid til understøttende undervisning... Det drejer sig bl.a. om varierede og differentierede læringsformer, der udfordrer både fagligt stærke og fagligt svage elever, praktiske og anvendelsesorienterede undervisningsformer, de åbner skolen mod den omgivende verden, tilegnelse af viden, innovation, entreprenørskab og kreativitet, der gør eleverne i stand til og giver dem forståelse for at omsætte viden til produkter

af værdi for andre, og understøttende læringsaktiviteter, der har til formål at udvikle elevernes undervisningsparathed ved at arbejde med deres sociale kompetencer, alsidige udvikling, motivation og trivsel. Den længere tid i skolen gør det muligt at sikre, at alle børn er fysisk aktive og får bevæget sig hver dag, og at alle børn får tilbud om lektiehjælp....

Reformen betyder, at der er basis for at videreudvikle form og indhold i undervisningen. Der bliver mulighed for, at vi kan gøre mere af det, som vi har udviklet gennem årene. Den nye skoledag giver med den samlede tid til den fagopdelte og den understøttende undervisning. På den måde får vi rammer til at tilrettelægge skoledagen på anderledes måder.

Den nye skoledags organisering og indhold skal være med til at styrke eleverne til at deltage aktivt i læringen og give øgede muligheder for, at der er plads til alle elever i fællesskabets skole.

Når den længere og mere varierede skoledag skal sammensættes sker det ud fra overvejelser om følgende elementer::

- *Organiseringen af og samarbejdet om elevernes skoledag* - Det drejer sig både om en øget fleksibilitet i forhold til undervisningen og samarbejdet mellem lærere og på tværs af faggrupper.
- *Understøttende undervisning* - Understøttende undervisning ligger ud over undervisning i fagene. Tiden til understøttende undervisning skal bruges til at supplere og understøtte undervisning i fagene
- *Den åbne skole* - Den åbne skole er en folkeskole, som inddrager sin omverden
- *Undervisning i fagene* - Antallet af undervisningstimer igennem et skoleforløb øges, så det i højere grad bliver muligt at udvikle de enkelte fag og inddrage nye og anderledes måder at undervise på
- *Bevægelse* - Motion og bevægelse kan både indgå i den fagopdelte undervisning, herunder idræt, og i den understøttende undervisning
- *Udskoling* - Valgfag kan indgå som en del af skolernes arbejde med tema/toninger og profiler. Valgfagsundervisningen starter fremover i 7. klasse. Det bliver muligt at oprette særlige eliteklasser i 7.-10. klasse.
- *Trivsel* - Gode kammeratskaber og et godt skolemiljø uden undervisningsforstyrrende uro er en forudsætning for, at eleverne har lyst til og muligheder for at lære

Med den nuværende praksis med fleksibel planlægning har vi i Herlev gode erfaringer.

Med reformen gives yderligere mulighed for varierede differentierede læringsformer, der udfordrer både fagligt stærke og fagligt svage elever, praktiske og anvendelsesorienterede undervisningsformer, der åbner skolen mod den omgivende verden, tilegnelse af viden, innovation, entreprenørskab og kreativitet.

Praktiske – og anvendelsesorienterede læringsformer

I fagenes teori bliver anvendelsesorienteret undervisning brugt i praktiske/konkrete sammenhænge f.eks. ved at eleverne fremstiller produkter som en del af forløbet. Det betyder, at eleverne kan relatere undervisningen til noget helt konkret.

Det kan være, at et tværgående tema om kommunikation udmunder i produktion af en kortfilm. I anvendelsesorienteret undervisning kan der arbejdes med virkelighedsnære temaer som f.eks. sundhed eller sociale medier. Der kan endvidere samarbejdes med aktører udefra f.eks. ved besøg på virksomheder, hvor produktionen er robotstyret i forbindelse med et science –emne, hvor eleverne selv har bygget robotter med lego. Rammerne i anvendelsesorienteret undervisning adskiller sig fra andre undervisningsformer f.eks. ved at rammesætte et tema om krop og sundhed som en kokkeskole for eleverne eller ved at opføre kemishow i fysik/kemi undervisningen.

I globale sammenhænge – i arbejdet med den internationale dimension – kan indskolingsklasser fx arbejde anvendelsesorienteret ved at arbejde med kunst fra hele verden. Musik og dans fra andre kulturer eksempelvis med Mangakunst – japansk tegneseriestil. I samarbejde med en kontaktklasse i et andet land kan eleverne præsentere dansk musik, dans, lave deres egen tegneserie. ¹

I anvendelsesorienteret undervisning kan der eksempelvis også arbejdes med udeskole. Udeskole tager udgangspunkt i, at oplevelser i de miljøer, der omgiver os, kan og skal udgøre en base for læring. I udeskoleundervisning er der ”højt til loftet”, hvilket i nogle situationer kan gavne arbejdet med inklusion.

Udeskole fokuserer på omgivelsernes og kontekstens betydning for læring. Elevernes egne steder – skolegården, nabolaget, parken, mosen, byen, familierne, foreningerne, virksomhederne inddrages. Der fokuseres på kropslige, sanselige og praksisnære aktiviteter. Dermed giver man eleverne handlings- og erfaringsmuligheder, der kan suppleres med mere teoretisk viden. ²

Nuværende praksis i Herlev:

- Børne- og naturcentret Kildegården har gennem de sidste år gennemført en uges udeskole for en af skolerne, hvor al undervisning i ugen foregår udendørs.
- Den naturfaglige rygsæk er endnu et eksempel på skolernes arbejde med udeskole.
- I udskolingen styrkes udeskole idéen gennem virksomhedsbesøg som beskrevet i den naturfaglige håndbog.
- Pædagogernes arbejde med trivsel og læring foregår også i miljøer udenfor institutionen.
- SFOernes ude-uger
- Ekskursioner
- Young Skills

Understøttende undervisning

Fra aftaleteksten hedder det:

Den længere og varierede skoledag skal således give skolerne mere tid til undervisning via flere fagopdelte timer og ny tid til understøttende undervisning.

Det er skolelederens ansvar, at der skabes sammenhæng mellem de fagopdelte timer og den nye tid til understøttende undervisning.

Mål for understøttende undervisning:

- At den understøttende undervisning anvendes til at supplere og understøtte faglige undervisningsforløb og bruges til at arbejde med bevægelse, motivation, samarbejde og kammeratskab, musik, drama etc.
- At den understøttende undervisning bidrager til at hæve elevernes faglige niveau
- At der er en sammenhæng til elevernes læringsmål – så faglige, personlige og sociale kompetencer fremmes med tæt sammenhæng til fagene – også de timeløse fag
- At denne del af undervisningen er med til at gøre skoledagen mere spændende og afvekslende
- At den understøttende undervisning er en medvirkende faktor i forhold til at gøre eleverne læringsparate
- At medvirke til at elevernes trivsel og motivation fremmes
- At give mere tid til faglig fordybelse og faglig variation
- At sikre en udvidet adgang til holddeling på tværs af klassetrin og årgange

Understøttende undervisning skal være med til at støtte reformens 3 overordnede mål og de 4 resultatkrav. Det er af afgørende betydning, at den understøttende undervisning planlægges på baggrund af læringsmål for eleverne. Det gælder både faglige, sociale og personlige mål.

Indholdet i den understøttende undervisning skal give mening i forhold til at understøtte den fagopdelte undervisning og arbejdet med dannelseperspektivet.

Tiden til understøttende undervisning giver mulighed for at inddrage mere af det, som skolerne i øjeblikket inddrager i undervisningen for at understøtte elevernes læring. Her tænkes bl.a. på den kulturelle og den naturfaglige rygsæk, skolernes samarbejde med erhvervslivet, foreningslivet, kulturinstitutioner, idrætsforeninger, arbejdet med den internationale dimension, UEA-undervisningen.

I understøttende læringsaktiviteter udvikles elevernes undervisningsparathed ved at arbejde med deres sociale kompetencer, dannelse, alsidige udvikling, motivation og trivsel – nøjagtig som i al anden undervisning.

Timerne til understøttende undervisning bør anvendes fleksibelt og kan variere i tid – fra 10 minutter til en hel dag.

Udgangspunktet er elevernes læring, og formålet med tiden er bestemt af, hvad eleverne har brug for at lære.

Teamet får mulighed for sammen at definere, hvilket indhold den understøttende undervisning skal have, så indholdet kommer til at matche igangværende lærings- og undervisningsforløb ³.

Tiden til understøttende undervisning kan ud over fagenes mål ⁴ f.eks. anvendes til områderne:

- Natur/Science ⁵
- Bevægelse ⁶
- Trivsel og dannelse ⁷ herunder klassens tid
- Det musiske/skabende/innovative⁸
- Det omgivende samfund
- Fysisk aktivitet
- Faglig fordybelse

I skoleåret 2013/2014 har skolerne forberedt arbejdet med understøttende undervisning gennem aktivitetstimer på alle klassetrin. Eksempler fra dette forløb er beskrevet ⁹. I foråret 2014 gennemføres evaluering på baggrund af de erfaringer, der er med aktivitetstimerne. Evalueringens konklusioner indgår i den videre planlægning af understøttende undervisning.

Bevægelse

Fra aftaleteksten hedder det:

På alle folkeskolens klassetrin skal motion og bevægelse indgå i et omfang, der i gennemsnit svarer til ca. 45 minutter dagligt i løbet af den længere og varierede skoledag. Det skal medvirke til at fremme sundhed hos børn og unge og understøtte motivation og læring i skolens fag. Motion og bevægelse kan både indgå i den fagopdelte undervisning, herunder idræt, og i den understøttende undervisning. Det kan fx ske ved korte sekvenser af bevægelsesaktiviteter som morgenløb, boldspil eller lignende, større og kontinuerlige aktiviteter fx i samarbejde med foreningsliv som idrætsforeninger, kulturforeninger mv., eller ved at bevægelse bruges pædagogisk til at arbejde med fagenes indhold.

Skolerne skal sætte bevægelse mere i spil omkring undervisningens indhold. Kravet om 45 minutters bevægelse om dagen bør ske hen over hele dagen. Der er flere mål med dette:

- Bevægelse for at fremme sundhed hos børn og unge
- Bevægelse som en del af undervisningens aktivitet for at understøtte motivation og læring i skolens fag.
- Bevægelse er med til at styrke børns fællesskaber

Motion og bevægelse kan således indgå både i den fagopdelte undervisning, herunder idræt og i den understøttende undervisning.

Det kan ske ved:

- Korte sekvenser af bevægelsesaktiviteter som f.eks. morgenløb/bevægelsepauser
- Større og kontinuerlige aktiviteter f.eks. i samarbejde med foreningsliv og idrætsforeninger
- Bevægelse som en del af arbejdet med fagenes indhold

Skolerne skal have fokus på den brede forståelse af fysisk aktivitet, der ikke nødvendigvis er bundet af en gymnastiksal, men i lige så høj grad inddrager skolens omgivelser og øvrige faciliteter.

Skolen er et vigtigt omdrejningspunkt i forhold til at fastholde og fremme børns idrætsdeltagelse.

Udvalget anbefaler, at der udarbejdes fælles kommunale partnerskaber mellem skoler og idrætslivet, foreninger m.fl. om bevægelse i skolen.

Det er vigtigt i alle partnerskaber, at foreninger skal kunne se sig selv i dette samarbejde, og der skal være en afstemning omkring præmisserne for det fremtidige samarbejde. (Mere herom i afsnittet om den åbne skole).

Fællesskabets skole

Børns trivsel

Et af reformens 3 mål handler om styrkelse af trivslen i skolen.

Fra aftaleteksten hedder det:

...tiltag skal bidrage til, at alle børn får mulighed for at blive dygtigere gennem inklusion, ved at den almene undervisning styrkes, og den enkelte får støtte sammen med sine kammerater. Den længere og varierede skoledag skal bidrage til at skabe bedre rammer for, at der er plads til alle børn i folkeskolen.

Ro i klassen, gode kammeratskaber, en god ledelse af klasserummet og et godt skolemiljø er en forudsætning for, at eleverne har lyst og muligheder for at lære. Samtidig er det en forudsætning for, at lærerne har ro til at kunne lære fra sig. Skolelederne, lærerne og pædagogerne skal derfor klædes bedre på til at arbejde med undervisningsmiljø og trivsel, så det kan mindske den undervisningsforstyrrende uro og understøtte elevernes sociale og faglige udvikling...

Skolen skal være stedet, hvor eleverne oplever, at de indgår i betydningsfulde fællesskaber, det fremmer deres trivsel og dermed deres lyst og mulighed for at lære.

Det er vigtigt at tale med elever om fællesskaber, og hvordan man bedst muligt indgår i dem. En elev, der har det godt med sig selv, har overskud til at lytte til andre, samarbejde, tage hensyn, knytte venskaber og deltage aktivt og opleve sig som en del af fællesskabet.

Arbejdet med udvikling af barnets/den unges alsidige udvikling omfatter:

- Barnets/den unges lyst til at lære mere
- Barnets/den unges mulighed for at lære på forskellige måder
- Barnets/den unges mulighed for at lære sammen med andre
- Barnets/den unges mulighed for at lære "af egen kraft"

Helhedssynet på eleven, arbejdet med relationer og trivselsarbejdet er nødvendige samarbejdsfelter i skolen.¹⁰ Dette indbefatter blandt andet:

- *Arbejdet med børn og unges medindflydelse og medbestemmelse*
- *Arbejdet med udvikling af børns og unges selvstændighed*
- *Arbejdet med børns og unges evne til at foretage begrundede og gennemtænkte valg*
- *Arbejdet med forskellige former for kreativ og fysisk udfoldelse*
- *At give tid og plads til fordybelse og eftertænksomhed*

Rammeplanen for de 10-14 årige

Gennem den længere og mere varierede skoledag vil skolen via partnerskaber med foreningslivet og kulturinstitutionerne kunne tilbyde en bred vifte af fællesskaber med udgangspunkt i børnenes/de unges særlige interesser, lyst og evner.

Gennem de sidste år har der på Herlevs skoler været arbejdet med elevernes sociale kompetencer og fællesskabets betydning gennem:

- De pædagogiske rammeplaner, der beskriver den narrative pædagogik, hvor der i arbejdet tages udgangspunkt i det enkelte barns historie samt arbejdet med udvikling af elevernes personlige og sociale kompetencer
- Den gode tone, der præger tale og adfærd
- Mægling der er en metode til at hjælpe parterne i en konflikt med at finde udveje på konflikten
- HELP, hvor der er uddannede tovholdere på hver skole. Det professionelle team analyserer praksis omkring læring ift. den enkelte elev mhp. at ændre de faktorer, der har indflydelse på læringen
- Cooperative Learning, hvor lærerne ved god ledelse i klassen skaber ro og gode rammer omkring læringen
- Sociale læseplaner ¹¹
- Skolernes egne mål omkring elevens alsidige udvikling
- Særlige indsatser i familiearbejdet for at bryde mønstre, styrke sunde forældreroller og etablere rammer og struktur for en nemmere hverdag

Med reformen er der fortsat fokus på inklusion. Målet er stadig, at 96% af eleverne skal gå i folkeskolen og har ret til at være en del af fællesskabet.

I Herlev arbejder skole og dagtilbud frem til 2016 frem mod en inklusionsstrategi. Formålet med inklusionsarbejdet er, at alle børn og unge oplever lyst og engagement til at deltage i ligeværdige fællesskaber, så de kan blive så dygtige som muligt.

I inklusionsudviklingsprojektet er en arbejdsgruppe i gang med ud fra de givne indikatorer i en trivselsundersøgelse at iværksætte en systematisk og målrettet indsats ift. at styrke elevernes trivsel i sammenhæng med den faglige udvikling.

Målene i Herlevs inklusionsprojekt lægger sig helt naturligt i forlængelse af reformens overordnede målsætning om at reducere betydningen af den sociale arv, og at alle skal udfolde deres potentiale i højere grad.

Lektiehjælp og faglig fordybelse

Fra bemærkninger til reformens lov om lektiehjælp og faglig fordybelse:

Tilbud om lektiehjælp og faglig fordybelse skal have fokus på at styrke elevernes faglige niveau ved bl.a. at tilbyde eleverne faglig træning, faglige udfordringer eller turboforløb, som er tilpasset deres niveau og behov. Skolerne skal således også inden for den tilbudte lektiehjælp tilbyde varierede og differentierede læringsformer, der udfordrer både fagligt stærke og fagligt svage elever, fx ved inkorporering af fysiske aktiviteter.

Frem til næste folketingsvalg:

Skolerne skal tilbyde eleverne lektiehjælp og faglig fordybelse.

- 2 timer ugentligt til indskolingen.
- 3 timer ugentligt til mellemtrinnet.
- 2 timer ugentligt til udskolingen.

Forældrene bestemmer selv på daglig basis, om barnet skal benytte tilbuddet om lektiehjælp og faglig fordybelse.

Efter næste folketingsvalg:

Kravene til organiseringen af lektiehjælp og faglig fordybelse ophæves.

Lektiehjælp og faglig fordybelse bliver en del af den obligatoriske skoledag med samme omfang som ovenfor, men lektiehjælp og faglig fordybelse vil kunne integreres i tilrettelæggelse af den hele skoledag.

Skolerne har arbejdet med lektiecafe de sidste år på forskellig vis. Erfaringerne herfra danner grundlag for, at se lektiecafe som en del af skolen. Det skal være et udgangspunkt, at eleverne går i lektiecafe. Det er vigtigt at betone det trivselsfremmende i dette undervisningsmiljø.

Lektiehjælp og faglig fordybelse skal give eleverne mulighed for at:

- Arbejde med faglig fordybelse ud fra elevens projekter
- Få faglig støtte og hjælp
- Være klar til næste skoledag
- Arbejde med det, der ikke blev nået i undervisningstiden

I forbindelse med tilbuddet om lektiehjælp og faglig fordybelse, er det vigtigt med en fælles afklaring omkring indholdet af dette tilbud.

Der er evidens for, at lektier, der engagerer eleverne i aktiv læring, er en effektiv metode til at øge elevernes præstationer og læring. Det handler mere om arten af elevens indsats end mængden af tid, som anvendes til lektierne.

Lektier virker ikke lige godt på alle elever. Ældre elever, for eksempel fra 8. klasse og opefter får det største udbytte. Interessant er det, at de elever, som ikke præsterer så godt som andre, kan få mest ud af lektielæsning.¹²

Lektiehjælp og faglig fordybelse kan arrangeres som workshop, hvor de relevante faglige kompetencer fra voksne er til stede. Eleverne får mulighed for gennem intensive fag- eller opgavespecifikke turboforløb at nå et alderssvarende niveau eller blive udfordret ud over den normale undervisning.¹³

I planlægning af lektiehjælp og faglig fordybelse bør der i overgangsfasen frem til næste folkestingsvalg tages højde for, at der ikke samtidig er andre tilbud for eleverne.

4. Talentpleje

Fra aftaleteksten hedder det:

Reformen skal med udgangspunkt i flere timer og klare mål sikre, at alle elevers faglige niveau løbende forbedres...

Overordnet mål:

Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.

Undervisningen skal sikre, at alle børn skal øge deres faglige niveau. Der skal være udfordringer og høje forventninger til alle børn.

Arbejdet hermed fordrer også en særlig opmærksomhed på elever med særlig interesse, evner og lyst – elever der har både medfødte og erhvervede evner, og lyst og vilje til at udvikle og udnytte deres potentiale.

Disse elever udgør ca. 10-15% af en årgang. En undersøgelse har vist, at 42% af disse elever har trivselsproblemer i skolen, så det er nødvendigt at tilbyde dem trykthed i fællesskabet med andre talentfulde – samtidig med, at de bevarer fællesskabets muligheder i egen klasse.

Nogle af disse elever kan være vanskelige at få øje på. Det kan skyldes, at de tilpasser sig, eller at de afstår fra at præstere det, de faktisk formår. Samtidig ses eksempler på, at elever med særlige forudsætninger kan have faglige vanskeligheder på nogle områder, mens de på andre områder er langt forud for deres jævnaldrende.¹⁴

Med udgangspunkt i de erfaringer, der er fra et års forsøg med særlige hold for denne elevgruppe (engelsk i samarbejde med Ungdomsskolen og science i samarbejde med Herlev Gymnasium) er der udarbejdet et "talentprogram" for skolerne arbejde med at give dygtige elever flere udfordringer og udvikle det potentiale, de har.

Erfaringerne fra forsøget – og fra andre kommuner – giver anledning til at pege på, at undervisningsdifferentiering alene ikke rækker til at løse udfordringerne med disse elevers faglige udvikling.

Der er forskellige forslag til arbejdet med elever med særlig evne, lyst og interesse.¹⁵

5. Den åbne skole – samarbejde med forenings- og fritidslivet

- **Det musiske, skabende og innovative**
- **Det omgivende samfund**

Fra aftaleteksten hedder det:

Skolerne skal i højere grad åbne sig over for det omgivende samfund. Der skal skabes en større inddragelse af det lokale idræts-, kultur- og foreningsliv i skolen, ved at kommunerne forpligtes til at sikre et samarbejde.... Udover folkeskolens fag og formål generelt skal dette samarbejde fremme den lokale sammenhængskraft og bidrage til, at eleverne i højere grad stifter bekendtskab med foreningslivet og de muligheder, som foreningslivet rummer....

Den åbne skole er en folkeskole, som inddrager sin omverden. Reformen beskriver en gensidig forpligtelse mellem skole, kultur institutioner og foreninger til et samarbejde. Der skal tages stilling til, hvordan vi spreder de gode erfaringer der allerede er – og som vil komme – med eksempler på, hvordan der kan etableres undervisningsforløb uden for skolens omgivelser og i samarbejde med kultur og foreningslivet.

Samarbejdet med kultur- og foreningslivet i Herlev har gennem de sidste år bestået af:

- Forskellige samarbejder mellem idrætsforeninger og skoler – bl.a. skole-sport
- Kulturcenter Gammelgård og skolernes samarbejde om Kunst i Børnehøjde
- Den Kulturelle Rygsæk som indebærer et samarbejde mellem skoler, biblioteket, musikskole, billedskole og spillestedet Klauzdal
- Et samarbejde mellem skolerne og idrætsområdet omkring brug af faciliteter
- Partnerskabsaftaler mellem musikskolen og SFO Herlev Byskole afd Elverhøj samt Klub Elverhøj
- Musik- og billedskolens samarbejde med skolerne om specifikke forløb
- Kulturinstitutioner og idrætsforeningers deltagelse i sommerferieaktiviteter
- Musikskolens undervisning i 0. klasserne ¹⁶
- Forskellige samarbejder befordret af de professionelles særlige kontakter
- Orkesterklassen

Aftalen åbner blandt andet muligheder for:

- Samarbejde om elevernes øgede fysiske aktivitet i skolen
- Samarbejde om oprettelse af eliteklasser i idræt og forsøg med talentklasser i musik
- Samarbejde med musik- og billedskoler
- Samarbejde om valgfag
- Elevernes fritagelse fra valgfag gennem deltagelse i eliteidræt eller talentklasse i musik

I de lokale fælles mål for undervisningen i den praktisk musiske fagblok beskrives at eleverne på 5.-7. klassetrin skal:

- Kunne hente inspiration i billedkunsten lokalt og globalt
- Kunne fremstille værker og billedprojekter i et samarbejde med andre i som uden for skolen
- Have stiftet bekendtskab med en professionel billedkunstners arbejde
- Kunne anvende omverden som inspirationskilde (7.kl.)
- Have stiftet bekendtskab med en professionel designer og eller håndværker hvor både det kulturelle og det håndværksmæssige belyses (7.kl.)
- Have stiftet bekendtskab med en professionel musikers arbejde (5. kl.)

Eleverne på alle klassetrin skal:

- Kunne anvende oplevelser og billederfaringer fra museer, udstillinger i offentlige rum og internet i eget billedarbejde
- Have stiftet bekendtskab med en professionel billedkunstners arbejde

Den åbne skole skal understøtte, at eleverne har et sundt og aktivt fritidsliv og tilskynde til, at de på eget initiativ bliver aktive i fællesskaberne i forenings- kultur og erhvervslivet. I Inklusionsudviklingsprojektet vil der blive gennemført pilotprojekter med dette indhold.

Det musiske/skabende/innovative

Reformens tiltag om den åbne skole, hvor der i højere grad skal etableres et samarbejde mellem kultur- og idræts- og foreningslivet skal være med til at styrke elevernes udbytte af de praktiske og musiske fag. Med indførslen af understøttende undervisning vil der ligeledes være mulighed for at styrke denne dimension af andre professionelle faggrupper uden for skolen.

På Herlevs skoler har vi gennem de sidste år arbejdet med:

- Fagene håndarbejde og sløjd er erstattet af faget håndværk og design på Kildegårds skolen. Et fag hvor der i høj grad skal arbejdes med entreprenørskab og innovation
- Faget billedkunst har i forhold til ministeriets timetal været udstrakt til 6. klasse i Herlev
- Der er udarbejdet lokale fælles mål for fagene musik, håndværk og design samt billedkunst med krav om, at eleverne møder den professionelle kunstner
- Den Kulturelle Rygsæk giver lærerne redskaber til det videre arbejde med kunst og kultur i skolens fag.
- Kunst i Børnehøjde på Gammelgård, hvor den professionelle billedkunst opleves og bearbejdes og hvor de professionelle gives mulighed for at netværke omkring inddragelse af udstillingernes indhold i skoledagen

Udvalget anbefaler, at der udarbejdes fælles kommunale partnerskaber mellem skoler og kulturinstitutioner. Det er vigtigt, i alle partnerskaber at kulturinstitutionerne skal kunne se sig selv i dette samarbejde, og er skal være en afstemning omkring præmisserne for det fremtidige samarbejde.

Det omgivende samfund/erhvervslivet

Der skal på de ældste klassetrin arbejdes med elevernes uddannelsesparathed. Undervisningens indhold og planlægning skal derfor sikre, at elevernes læringsmål er meget tydelige netop i forhold til den enkelte elevs fremtidige uddannelsesønsker. Undervisningen i faget uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA), er obligatorisk på 1.-10. klassetrin. UEA- undervisningen skal have større fokus i den længere og mere varierede skoledag. Den unge skal udfordres i forhold til uddannelsesvalg samt gives dybere forståelse af arbejdsmarkedet, og hvad de forskellige uddannelsesveje kan føre til.

Vejledningen omkring uddannelses- og erhvervsvalg på de ældste klassetrin bygger på denne undervisning.

Med målsætningen om, at 95% af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, skal eleverne være bedre forberedte til deres ungdomsuddannelse. Det kræver et målrettet arbejde med uddannelsesparathed. Som led i at styrke dette anvendes en del af den understøttende undervisning i udskoling til undervisning i uddannelses- erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering.

Det sker gennem samarbejde med erhvervsskoler, gymnasier, virksomheder og rollemodelordninger, hvor eleverne fra ungdomsuddannelserne taler med folkeskoleeleverne om deres erfaringer.

I håndbogen "Den naturfaglige dimension" er beskrevet en række eksempler på samarbejde med virksomheder i Herlev.

Forløbet Young Skills giver også inspiration til dette område, og udviklingsprojektet vil frem mod sommeren 2015 udvikle en række eksemplariske undervisningsforløb, hvor undervisningen henlægges til ungdomsuddannelserne, og der aftales en forpligtende samarbejdsstruktur mellem grundskolen og folkeskolerne.

6. Samarbejde med forældrene

Fra aftaleteksten hedder det:

Forældrene er en ressource og skal bidrage til skolens virke. Derfor præciseres det i folkeskoleloven, at skolebestyrelsens principper for samarbejdet mellem skole og hjem også skal omfatte principper for forældrenes ansvar i samarbejdet. Principperne vil fx kunne beskrive, hvilke forventninger skolen har til forældrenes deltagelse i forældremøder, skole-hjem-samtaler og faglige eller sociale aktiviteter på skolen.

Det er afgørende at sikre forældreinddragelse, så forældrene er aktive medspillere og bidrager til elevernes læringsforløb, og til at skabe et godt læringsmiljø i klassen.

At forældrene har mulighed for at have indsigt i, hvad der sker i skolen er meget centralt.¹⁷

Forældresamarbejdet i skolen foregår på 3 niveauer:

- Det generelle i klassen – hvor forældre er et aktivt forhold til klassens sociale liv. Et fællesskab som har direkte betydning for læring og trivsel i klassen

- Det konkrete - i forhold til det enkelte barn, hvor målstyret læring gør det tydeligere for forældre at følge deres barns skolegang. Skolens tilgang til lektier, der involverer og engagerer forældre er ligeledes væsentlig. Elektroniske elevplaner vil muliggøre en løbende ajourføring for forældrene.
- Det organisatoriske - med deltagelse i skolebestyrelsens arbejde og forældreråd

Et kursusforløb for indskolingspersonalet for et par år siden har givet anledning til at afprøve andre former for skole/hjemsamarbejde end det traditionelle med skole/hjemsamtaler og forældremøder. Der er gode erfaringer med åbent hus arrangementer, fyraftensmøder og samtaler omkring grupper af elever. Disse erfaringer er et godt afsæt for videreudvikling af skole/hjemsamarbejdet.

Som noget nyt skal skolebestyrelserne fremover fastsætte principper for skolens og forældrenes ansvar i samarbejdet, for eksempel vedrørende skolens forventninger i forhold til forældrenes deltagelse i forældremøder, skolehjemsamtaler og faglige og sociale aktiviteter på skolen

7. Ressourcepersoner, Gl. Hjortespringskole som kompetencecenter og klasselæreropgaven

Ressourcepersoner i skolen

I Herlev ønsker vi at udvide antallet af ressourcepersoner på de enkelte skoler.

Formålet med ressourcepersoner/vejledere at øge elevernes læringsudbytte og at støtte ledelse i en målstyret skole

Skolerne i Herlev har allerede et antal læsevejledere, ressourcepersoner i ressourcecentrene, særlige funktioner i de pædagogiske servicecentre og ressourcepersoner indenfor adfærd, kontakt og trivselsområdet.

Disse ressourcepersoner løser en række opgaver så som at:

- Tage initiativer, der øger elevernes læringsudbytte
- Vejlede om tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering af undervisningen (supervision, observation, sparring, coaching)
- Arbejde med grupper af elever eller hele klasser sammen med lærere
- Vejlede, orientere skoleledelsen om læringsudbytte og evt. pædagogiske tiltag (strategiske medspillere på det didaktiske område)
- Stimulere den faglige debat og facilitere den faglige udvikling på skolen. Herunder ansvaret for fagudvalg - "kit i en højt præsterende skole"
- Tilbyde ajourført viden

- Være mentor for nyuddannede
- Netværke med ressourcepersoner på skolen og i kommunen
- Praktiske og koordinerende opgaver

Brugen af vejleder/ressourceperson hviler på en forventning om, at ressourcepersonernes viden forplanter sig til skolens andre lærere/pædagoger gennem videndeling ex. ved aktionslæring. Hvis ressourcepersonen skal være en aktiv ressource ift. målstyring skal arbejdet nøje planlægges og foregå systematisk ¹⁸

For at sikre skolens evne til at skabe vækst i elevernes læring, bør der lægges en plan for uddannelse af ressourcepersoner. Planen skal ses i sammenhæng med kompetenceudvikling, der kan sikre undervisningskompetence i alle fag, almindelig faglig ajourføring samt skift i personalegruppen.

Forskningen peger på, at de største effekter på elevernes læring forekommer, når lærerne lærer af deres egen undervisning. En skolekultur med aktionslæring og observation af undervisningen er under udvikling og bør støttes videre frem.

Gl. Hjortespringskole som kompetencecenter

Gl. Hjortespringskole har en stor viden omkring børn med særlige behov. Skolen tilbyder rådgivning til andre skoler omkring inklusion af børn med særlige behov.

I form af:

- Vejledning, rådgivning og metodeanvisning
- Observation af elever/klasser og efterfølgende pædagogisk sparring
- Oplæg om inklusion

Vejledningen kan henvende sig til:

- Hele skolen
- Klasseteamet
- Den enkelte lærer/pædagog

Formålet med Gl. Hjortespringskole som et ressource- og kompetencecenter er:

- At sikre, at den store viden om børn med særlige behov også anvendes efter behov i kommunens øvrige skoler
- At sikre en helhedsorienteret og tværfaglig indsats, der gør det muligt at sætte ind hurtigt og koordineret i forhold til de elever, der har brug for det.

Det kan også handle om rådgivning om fysisk indretning og strukturering af børnenes dagligdag eller om tilførsel af viden om handicappets betydning for barnets deltagelse i læringsfællesskaber.

Klasselæreren

Klasselæreropgaverne bevares i den nye reform, men organiseringen og ansvaret for løsningen af opgaverne fastsættes på den enkelte skole.

Klasselæreropgaverne er fortsat en vigtig opgave, der også fremadrettet skal varetages.

Klasselæreropgaverne:

- Koordinering af teamets arbejde med fokus på, at teamet har et fælles ansvar
- Kontakt for og mellem elever, grupper/klasser/forældre
- Kontakt for og mellem forældre til enkeltelever og grupper/klasser vedrørende:
  - a. Skole/hjem samarbejdet om det enkelte barn
  - b. Skole/hjem samarbejdet om gruppen/klassen, herunder forberedelse og gennemførelse af forældremøder
- Kontakt til ledelsen vedrørende samarbejdet med den enkelte elev/klassen/elevgruppen/forældrene

Bilagsdel

Bilagsdelen indeholder relevante informationer og links i forhold til indholdet i denne rapport |

---

¹ **Sammenhæng i dagen og anvendelsesorienteret undervisning** er beskrevet i Danmark Lærerforenings publikation: Sammen gør vi en god skole bedre [http://www.dlf.org/media/97808/DLF_Sammen-goer-vi-\(3\).pdf](http://www.dlf.org/media/97808/DLF_Sammen-goer-vi-(3).pdf) og i UVMs publikation Gør en god skole bedre. <http://www.uvm.dk/~UVM-DK/Content/News/Udd/Folke/2012/Dec/~media/UVM/Filer/I%20fokus/Te-ma/Goer%20en%20god%20skole%20bedre/121204%20goer%20en%20god%20skole%20bedre.ashx>

I begge publikation med eksempler fra flere forskellige klassetrin.

Et eksempel herfra:

I denne uge arbejder Fridas årgang videre med et to-ugers forløb om emnet vand. Undervisningens mål er primært beskrevet ud fra trinmålet for faget natur/teknik, men eleverne arbejder også med emnet i fagene dansk og billedkunst.

Mandag

Dagen starter med den ugentlige klasseplanlægning, hvor Fridas klasselære gennemgår ugen sammen med eleverne i 5.b, så alle er klar over, hvilke mål klassen og de selv skal arbejde med i den kommende uge. Ud over de faglige mål for det overordnede emne vand, som er fælles for hele klassen, har eleverne nogle læringsmål, som de har aftalt med læreren. Resten af dagen arbejder Frida og 5.b i klassen med emnet spildevand.

Natur/teknik-læreren gennemgår med udgangspunkt i lærebogen noget teori om vandrensning. Klassen arbejder i små grupper i to timer med nogle små vandrensningsforsøg, som de skriver en forsøgslog om.

Læreren hjælper Frida med at stille sin forsøgslog logisk op, for det er et mål, hun har aftalt med sin lærer, at hun skal have særligt fokus på.

Sidst på dagen arbejder Fridas gruppe videre på det storyboard, de er igang med og udarbejder nogle grafer, der viser udviklingen i vandforbruget og som skal indgå i deres film.

Tirsdag starter dagen med den ugentlige morgenmotion, hvor Frida først varmer op sammen med idrætslærerne og resten af eleverne på 5. og 6. årgang. Efterfølgende løber de 5 km i den nærliggende skov.

Tilbage på skolen registrerer alle elever deres tid og puls, som føres ind i en database, 5. og 6. årgang er ved at udarbejde sammen med årgangens idrætslærere. Frida er lidt stolt af endelig at have nået sit personlige mål om at løbe de 5 km på under 28 min!

Onsdag er klassen på ekskursion til det lokale vandrensningsanlæg. De bliver vist rundt og får en masse at vide om rensning af spildevand og får mulighed for at stille de spørgsmål, de har forberedt i klassen. Forskellige elevgrupper har forskellige opgaver, som er

---

planlagt i klassen. Fridas gruppe har medbragt skolens videokamera og optager små filmklip, der viser forskellige trin i vandrensningsprocessen.

Torsdag er afsat til, at 5.b skal arbejde med at formidle den viden om de faglige problemfelter, som de har fået om vand i undervisningsforløbet. Fridas gruppe arbejder med at fremstille en lille film. De skiftes til at skrive speak og optræde i rolle som interviewer og "ekspert" på filmen. De er efterhånden gode til at producere film, for de har ha. et forløb i billedkunst, hvor de har arbejdet med at lave storyboard.

Det er planlagt, at hele 5. årgang skal hold en reception for forældrene om fredagen, hvor de små film får premiere og eleverne fortæller om, hvad de har lært i emnearbejdet med vand.

DLF: Sammen gør vi en god skole bedre

Arkitektur og design er eksempler på områder der i høj grad lægger op til anvendelsesorienteret undervisning. Området kan indgå i alle fag:

<http://arkitektforeningen.dk/Agenda/ARKITEKTUR%20P%C3%85%20SKOLESKEMAE T/Arkitektur%20p%C3%A5%20skoleskemaet%20-%20opgaver>

² F.eks er der i faget matematik udviklet en række undervisningsforløb, hvor bevægelse spiller en stor rolle for læringsforløbene. Med tabelstafet, tiervenner i hinkeruder... kan f.eks matematikundervisningen foregå udendørs i skolegården eller på græsset hvor eleverne med kroppen danner så mange firkanter som muligt og finder firkanter i omgivelserne.

http://www.contextconsulting.dk/udendoers_matematik/

³ På EMU er der en side med forskellige ideer til en varieret skoledag og understøttende undervisning:

http://www.emu.dk/soegning?f%5B0%5D=field_tema%3A26346&f%5B1%5D=field_tags%3A27853

⁴ Et eksempel på kobling af understøttende undervisning og faget

Teamet omkring 2.kl har i planlægningen for den kommende periode haft fokus på hvilke fag, der lå efter aktivitetstimerne. For at understøtte den fagopdelte undervisning, har pædagogen planlagt aktiviteter, der kan kobles til det faglige stof, der arbejdes med for tiden.

Et af målene i faget dansk er at have fokus på skriveprocessen. Her skal eleverne kunne finde på noget at skrive, (fiktivt eller virkeligt), få styr på rækkefølgen i en historie (start, midte, slut), kunne lave rettelser i egne tekster samt arbejde med sætninger og punktum.

Med afsæt i dette mål, blev eleverne præcenteret for/ introduceret til legen i klassen. Herefter gik alle ud i skolegården, hvor de delte sig i 4 grupper á 6 elever. Legen foregik som en stafetleg og begyndte med at første elev på hvert hold løb frem til kassen og tog et ord. Hvis ordet begyndte med en vokal, tog eleven

---

det med tilbage til gruppen. Hvis ikke, blev det lagt i den tomme kasse. Når alle ord var taget, gik klassen tilbage til lokalet. I den efterfølgende dansktime begyndte hver gruppe at skrive en lille historie, som til slut blev læst højt i klassen. Kort beskrivelse af legen :

Vokaljagt med efterfølgende historieskrivning

Læringsaspekt :

Formålet var at genopfriske de 9 vokaler samt lære eleverne at blive bedre til at skrive enkle, fiktive tekster

Materialer

Spande med de 120 mest anvendelige ord, samt tomme spande, papir og blyanter
Opgavens forløb

Del eleverne i grupper, leg stafetleg i skolegården, hvor der indsamles ord, der starter med vokalerne, historieskrivning i klassen

⁵ **Natur/science**

Håndbogen "Den naturfaglige dimension" giver idéer og inspiration til arbejdet med naturfagene. I denne håndbog findes mange link til det understøttende arbejde. Eksempelvis kan nævnes:

<http://www.skoven-i-skolen.dk/>

Eleverne skal lære i skoven – men med udgangspunkt i skolen. De skal bruge kroppen, hovedet og sanserne – og de skal undersøge og erkende via det konkrete. Skoven i Skolen udvikler materialer til alle grundskolens fag og klassetrin.

<http://www.emu.dk/modul/skolehaver-eksempel>

Skolehaver er levende læringsrum, som giver mulighed for at arbejde på nye måder med mange fag, så som natur og teknik, dansk, matematik og hjemkundskab/madkundskab.

www.djeeo.dk

Inspiration til både motion/bevægelse, science med naturfaglige spørgsmål og socialt (samarbejde).

Bevægelse

Skolesport med ældre elever som trænere for yngre elever, samarbejde mellem DGI og fritidsdel, pensionist fra GHG arbejder sammen om forløb for børnene

⁶ www.saetskolenibevaegelse.dk

Giver inspiration til aktiv undervisning året rundt i alle fag. F.eks om bevægelsespauser - små sjove aktiviteter som kan indlægges i undervisningen.

<http://www.emu.dk/modul/bevægelse-i-undervisningen-med-cooperative-learning>

Motion/bevægelse ind i fagundervisningen med CL-strukturer. Kan bruges i alle fag

<http://www.legepatruljen.dk/leg>

Motion lige efter undervisningen gør det nemmere at huske det man lige har lært. Hjernen kan få fred til at lagre information inden næste skemaforløb. Dansk skoleidræt mener, at det vil være godt at have "legepatruljer" der sætter gang i legen for indskolingen samt de nye "Game Boosters", som laver sjove aktiviteter og turneringer for mellemtrinnet.

⁷ Trivsel og dannelse

<http://dafolo.dk/page2301.aspx?action=search>

Om kooperativ læring. Et materiale som har til hensigt at fremme elevens aktive deltagelse og understøtter arbejdet med at skabe inkluderende fællesskaber. Børns forskellighed udnyttes som en ressource.

<http://tebjergit.wordpress.com/>

At overskueliggøre opgaverne via brug af it og ipads - men også om at lave opgaver/øvelser sjovere for børnene. Undervisningen kan gennemføres ved dette koncept ved hjælp af smartboards og smartphones/ipads i læseklassen med små grupper af børn.

www.skoleskak.dk

Børn der lærer at spille skak, og bruger tid på at dygtiggøre sig indenfor skak, bliver bedre til at læse, regne og i det hele taget til at koncentrere sig om fagene. Derudover styrker skak socialt. I skak betyder størrelse, alder eller køn ingenting - derfor kan man knytte nye fællesskaber. Dansk skoleskak tilbyder: Konkrete metoder til inklusion der virker i praksis, rådgivning om forbyggende specialundervisning, inkluderende aktiviteter for alle børn og unge, styrket matematikundervisning via skoleskak, bidrag til ministeriets satsning på styrkede evner i dansk og matematik.

⁸ Det musiske/skabende/innovative

---

www.fsgh.dk

Folkekirkens skoletjeneste i Gladsaxe og Herlev tilbyder hvert år undervisningsforløb for alle klassetrin. Forløbene tager afsæt i brug af elevernes sanser og levendegør tværfaglige forløb med afsæt i visuel, musisk og skabende formidling.

<http://www.emu.dk/modul/eksempler-p%C3%A5-brug-af-qr-koder-i-undervisningen>

Arbejdet med QR-koder giver eleverne mulighed for på en kreativ måde at bruge deres viden inden for et givent område.

<http://www.emu.dk/modul/flyttefilm-stop-motion-tips-og-ideer-til-undervisningen-0>

Brug af Stop-Motion teknikken giver mulighed for på en enkel måde at arbejde med den kreative filmskabningsproces – selv for indskolingsbørn.

<http://www.emu.dk/modul/produktion-af-lommefilm>

At arbejde med filmproduktion/lommefilm giver eleverne et redskab til at skabe et kreativt indslag til f.eks. projektopgaven.

⁹ Fagligt understøttende aktiviteter. Indskolingen

Naturen og himmelen

Målet for temaet var at lære om jorden, planeterne og rummet omkring jorden. Medarbejderne havde særlig fokus på udvikling af kendskabet på tværs af klasserne. Der blev udviklet et planetstratego, som udover det lærerende element også har et socialt aspekt. Stratego spillet er under udvikling til ord og talstratego. Kendskabet på tværs af klasser har tydelig sat sine spor i trivslen blandt børnene.

2. Klasse

I 2. Klasse arbejdes med sociale kompetencer og relationer med udgangspunkt i Mary fondens kuffert – fri for mobning.

Pædagogen har først læst bogen, der følger med materialet, for børnene.

Efter en grundig analyse af handlingen i bogen, har hver elev fået en "hemmelig ven" i klassen. Dvs. Alle skal i den efterfølgende uge have særlig positiv opmærksomhed rettet mod en af deres klassekammerater.

Fredag fortæller børnene hvem de tror, der er deres "hemmelige ven" og hvorfor. Herefter en ny ven, næste uge, evt. højtlesning af ny bog med problemstillinger, der optager klassen.

Fremadrettet skal vi have fokus på samarbejdsøvelser – forskellige former for boldspil, løb og andre aktiviteter, der også fremmer den fysiske udfoldelse.

Målesjov

0.kl og 3.kl.sammen.

Indholdet: at måle forskellige objekter med et målebånd.

Materiale: målebånd, blyant og opgave på kopi

Målet:

For de små aktører - at få en fornemmelse for tallene og disses rækkefølge.

- at lægge tal sammen.
- det sociale i at skulle arbejde sammen i forskellige grupper af varierende sammensætning og størrelse.
- at måle hverdagens genstande og hinanden - udendørs, mens man bevæger sig.

For de største aktører

- at lægge tal sammen.
- det sociale i at skulle arbejde sammen i forskellige grupper af varierende sammensætning og størrelse
- at måle hverdagens genstande og hinanden - uden dørs, mens man bevæger sig.
- at få en forståelse for begreberne vedrørende opmåling, f.eks. hvad menes når man siger lang, bred, høj, omkreds, radius.
- opdage forskellen på tommer og centimeter.

Forløbet passer til 4 timer. I en evaluering udtrykte børnene, at det var nogle sjove opgaver, og at de synes, det var hyggeligt at blive sat sammen med en anden klasse. Effekten af at sammensætte en 0. Klasse med en 3. Klasse, udover den åbenlyse mht. den forskel der er i faglighed, blev også at 3. Klassen var yderst ansvarsfulde, omsorgsfulde og gode til at være "de store". 0. Klassen fik et rigtig godt indblik i, hvordan de større børn arbejder med opgaver - giver et større indblik i at gå i skole. Flere af 0. Klasses børnene har udtrykt stor glæde over at samarbejde med de større børn, og har glædet sig til disse aktivitetstimer. Grupperne har varieret meget, da klasserne ikke har sammen størrelse Det anbefales at dele "belastningen" på de største børn, så de sammen ikke står med 2 små hver onsdag. Den sidste aktivitetstime i dette forløb kan der arbejdes i større grupper.

Leg som understøtter læring. Melletrin

Sjov med matematik. Tabeller læres gennem flip-flapper, og memory kort børnene selv har kreeret. Børnene træner hinanden og resultaterne illustreres gennem fysiske øvelser. Strukturer fra Cooperativ learning anvendes.

Motion, bevægelse der understøtter faglig læring

Målet for temaet var at arbejde med tillid og samarbejde gennem medindflydelse. Pigegruppen sammensatte selv et danseprogram som blev vist til et fælles møde på skolen og efterfølgende i forbindelse med en modeopvisning i klubben uanset medlemskab. Der blev således skabt sammenhæng mellem undervisning og fritid aktiviteter.

Samarbejde med kulturinstitutioner

Håndværk og design. Samarbejde mellem Gammelgård og 4.-5. årgang på tværs af skoler. Samarbejdet kulminerede i udstillingen Wood on Wood på Gammelgård.

¹⁰ **Trivsel**

Det vil sige at vi:

- Lytter til børns egne erkendelser og forståelser og guider dem på den baggrund, til hensigtsmæssig handling
- Observerer børns egen leg og vejleder dem i god legeadfærd
- Sætter ord på og reflekterer sammen med børnene over deres muligheder og rolle i børnefællesskabet
- Igangsætter motiverende lege og aktiviteter, så børn får lyst, mod og er i stand til at deltage
- Giver børn mulighed for at deres nysgerrighed, kreativitet og ideer bliver inddraget i læringsrummet, som et aktiv
- Via dialog og oplevelser skaber grobund for udvikling af kulturel forståelse og accept af menneskers forskellighed

Adfærd, kontakt og trivsel

Det vil sige at vi:

- Igangsætter samarbejdsøvelser for at styrke klassens sociale forståelse og trivsel
- Lærer børn at håndtere konflikter med henblik på at styrke det sociale fællesskab og undgå mobning
- Arbejder med social træning og selvindsigt. Det lærer børn, at venner ikke behøver at være ens og at diversitet er en styrke og godt for kammeratskab og børnefællesskaber. Det lærer børn at få øje på at bruge mulighederne i forskelligheder.

Ideer:

Ture i det offentlige rum, øvelser i at aflæse hinandens kropssprog/ansigtsudtryk og hvordan man styrer glæde-/vredesudbrud f.eks. ved hjælp af teater, periodevis har spot på "ugens ven" hvor børnene skal nominere hinanden ud fra en god oplevelse fra ugen der gik. Skiftes til at sige gode ting om

---

hinanden, skrive dem ned og laminere dem og hænge det op i fællesrummet, så alle kan se hvad hinanden er gode til. Anti- mobbe kampagner. Samtaler med børnegrupper. Bruge sociale historier i f.eks. tegneværksteder. Forumspil.

<http://www.demokratifordi.dk/Inspirationsmateriale/Indskoling/Ligevard-og-fallesskab/Forumspil-om-konflikter.html> (forumspil)

<http://www.friformobberi.dk/flash/> (anti-mobning)

<http://dpf.dk/produkt/bog/samtale-boern> (henvisning til bogen: At samtale med børn)

<http://dcum.dk/sammen-mod-mobning/sociale-historier> (sociale historier)

<http://www.blivklog.dk/Redskaber/Appreciative-Inquiry.aspx> (anerkendende øvelser)

<http://www.maryfonden.dk/da/fri-for-mobberi>

Børns kommunikation

Det vil sige at vi:

- Er gode rollemodeller og tydeligt viser børn og forældre, hvad såvel god som dårlig kommunikation gør ved, og kan gøre, for én.
- Indarbejder god samtalekultur
- Lærer børn, hvordan de kan bruge de sociale medier i kommunikationen for at skabe god adfærd og tone.
- Sørger for, at temaer som sorg, skilsmisse, alvorlig sygdom, kærestesorger mv. tages op løbende, så forståelsen for at andre har det svært i perioder, er til stede.

<http://dcum.dk/sammen-mod-mobning/god-tone-mindre-mobning>

<http://www.bornsvilkar.dk/Temaer/Born-medier.aspx>

Børns sundhed (og bevægelse)

Igangsætter bevægelseslege og aktiviteter, der understøtter den faglige undervisning med henblik på at skabe afveksling og dermed bedre koncentration, individuelt og i grupper.

Øger børns kropsbevidsthed og giver dem dermed større selvindsigt – og mulighed for selvregulering

---

Indgår i dialog og samarbejde med børn og forældre om: Hvad er et sundt liv?

http://www.yogaudstyr.dk/boerneyoga_dvd.php (børneyoga)

<http://www.nordlys.dk/barn-til-barn-massage> (massage børn imellem)

<http://www.selvvaerd-selvtillid.dk/?gclid=CJ3eouX5o7sCFYZd3godji8ADA>

<http://www.visdomsnettet.dk/a-100/> (meditation for børn)

Inspiration til social læseplan

<http://www1.ferslevskole.dk/information/Udvikling%20af%20Elevernes.pdf>

<http://www.yumpu.com/da/document/view/20535119/projekt-social-traening-pa-ferslev-skole>

¹¹ Social træning og læring

Det vil sige at vi:

- Lytter til børns egne erkendelser og forståelser og guider dem på den baggrund, til hensigtsmæssig handling
- Observerer børns egen leg og vejleder dem i god legeadfærd
- Sætter ord på og reflekterer sammen med børnene over deres muligheder og rolle i børnefællesskabet
- Igangsætter motiverende lege og aktiviteter, så børn får lyst, mod og er i stand til at deltage
- Giver børn mulighed for at deres nysgerrighed, kreativitet og ideer bliver inddraget i læringsrummet, som et aktiv
- Via dialog og oplevelser skaber grobund for udvikling af kulturel forståelse og accept af menneskers forskellighed

Adfærd, kontakt og trivsel

Det vil sige at vi:

-
- Igangsætter samarbejdsøvelser for at styrke klassens sociale forståelse og trivsel
  - Lærer børn at håndtere konflikter med henblik på at styrke det sociale fællesskab og undgå mobning
  - Arbejder med social træning og selvindsigt. Det lærer børn, at venner ikke behøver at være ens og at diversitet er en styrke og godt for kammeratskab og børnefællesskaber. Det lærer børn at få øje på at bruge mulighederne i forskelligheder.

¹² Hvad siger den internationale forskning om virkningen af lektielæsning?

<http://edu.au.dk/aktuelt/nyhed/artikel/laerer-elever-mere-af-at-faa-lektier-for/>

¹³ Lektiehjælp og faglig fordybelse - med særlig henvisning til idekataloget

<http://www.bs.dk/publikationer/andre/lektiecafeer/pdf/Lektiecafer.pdf>

¹⁴ Elever med særlig interesse, evner og lyst

Kendetegn for elever med særlig interesse, lyst og evner kan være at de:

- er nysgerrige og videbegærlige
- har en god hukommelse
- ofte har et højt aktivitetsniveau
- lærer hurtigt
- kan tænke og ræsonnere abstrakt
- har stor almenviden'
- har godt ordforråd
- har stor viden inden for særlige områder

Eleverne kan også være præget af:

- rastløshed
- problemer med sociale relationer til jævnaldrende
- urolig og forstyrrende adfærd
- stille og indadvendt adfærd
- manglende motivation for skolearbejdet

Litteraturhenvisninger

-Talentudviklingsmiljøer i verdensklasse. Kristoffer Henriksen, dansk psykologisk forlag, 2011.

-Talent i skolen - identifikation, undervisning og udvikling, Poul Nissen, Kirsten Baltzer, Ole Kyed, Dafolo, 2011.

-Teamets arbejde med talentpleje, Kirsten Baltzer og Ole Kyed, Dafolo, 2008

-Dygtige elever - en faglig udfordring i matematik, Arne Mogensen, Århus Kommunale Skolevæsen og Århus Dag- og Aftenseminarium, 2005.

-
- Undervisning af elever med særlige forudsætninger, Ole Kyed et al, 2. udg. Kroghs Forlag, 2005.
  - Begavede børn i skolen - duelighedens dilemma, Gunilla O. Wahlström, Kroghs Forlag, 1998.
  - På det jævne og ud i det himmelblå- talenter i skolen, Vagn Rabøl Kristensen (red), Ole Robenhagen (red), DPI, 1996.
  - De intelligente børn. Ole Kyed, Aschehoug. 2007.
  - Et spadestik dybere - afsluttende rapport for følgeforskningen om Talentklasser i Hjørring Kommune 2007-08. Rasmussen og Vilain. Aalborg, 2008.
  - Knæk talentkoden. Rasmus Ankersen, Turbulenz, 2012.

¹⁵ **Børn med særlig interesse, lyst og evne**

- I den pædagogiske rammeplan for de 0-10 årige er arbejdet med børns spor beskrevet. Gennem børns spor er der gode muligheder for at spotte deres særlige interesse, lyst og evne. Et arbejde der på større klassetrin vil kunne videreføres til at lade børn komme "ud over rampen" og præsentere dem for noget ud over det sædvanlige. Dette vil kunne lette skolens arbejde med at spotte det, eleverne er dygtige til og interesserer sig for.
- Skolerne kan søge samarbejdspartnere, der udvikler talentet hos eleverne, hvilket også vil kunne profilere skolerne
- En skole kunne i perioder organisere sig med særlige "hjernevriderhold"-undervisning for talenthold, som er målrettet dygtige og særligt motiverede elever, der her lyst til og har forudsætningerne for at deltage i et sjovt og fagligt udfordrende undervisningsprogram. Undervisningen foregår inden for normal skolegang, men der er enkelte tidspunkter, hvor talenterne trækkes ud af den normale undervisning.
- Den årlige teaterkoncert for 4.-6. kl er et eksempel på skolernes samarbejde omkring elever med særlig interesse, evne og lyst - i dette eksempel inden for det musiske felt
- Der kan oprettes eliteidrætsklasser og talentklasser i musik
- Lektiecafeerne kan understøtte arbejdet med særlige udfordringer
- Holddannelse med hold bestående af elever med særlig evne, lyst, vilje
- Pige/drenge
- Der kan indgås et samarbejde med Herlev Gymnasium herom
- Der kan anvendes aldersintegreret undervisning, så elever i perioder kan undervises sammen med elever fra højere klassetrin

¹⁶ **Muligt scenarie for musikundervisning på egen skole:**

- 0. klasse: Kompagnonundervisning. En lærer fra Musikskolen underviser 18 timer i den almindelige undervisning sammen med en af klassens lærere.

-
- 1.klasse: Som i 0. klasse dog med et forløb på 36 timer. Det vil give klassens lærere mulighed for at bruge musikskolen lærere til f.eks at lave et musik/ teaterforløb.
  - 2. klasse: 1 time ugentlig musikværksted efter skoletid, hvor undervisningen er en forberedelse til instrumentalundervisning i 3. klasse med en 2-lærerordning. Forældretilmelding og betaling i musikskoleregi
  - 3. klasse: Instrumentalundervisning på almindelige musikskolebetingelser.

¹⁷ **Samarbejde med forældrene**

http://www.ucsyd.dk/fileadmin/user_upload/viden_udvikling/NVIE/artikler/Fin_inkluderende_foraeldresamarbejde.pdf

¹⁸ **EVA's rapport om ressourcepersoners rolle i folkeskolen**

[http://www.eva.dk/projekter/2008/saerlige-ressourcepersoners-rolle-i-folkeskolen/rapport/saerlige-ressourcepersoner-i-folkeskolen/?searchterm=ressourcepersoner i folkeskolen](http://www.eva.dk/projekter/2008/saerlige-ressourcepersoners-rolle-i-folkeskolen/rapport/saerlige-ressourcepersoner-i-folkeskolen/?searchterm=ressourcepersoner+i+folkeskolen)